

Laboratorní zvířata v experimentální biologii a medicíně

Přednáška 8

Legislativa

Obsah přednášky

Legislativa

Zákon na ochranu zvířat proti týrání (pokusná zvířata)

Trestní zákoník

Vyhláška o ochraně, chovu a využití pokusných zvířat

ZÁKON NA OCHRANU ZVÍŘAT PROTI TÝRÁNÍ

úplné znění zákona č. **246/1992 Sb.**, na ochranu zvířat proti týrání,
jak vyplývá ze změn provedených zákonem č. 162/1993 Sb.,
zákonem č. 193/1994 Sb.,
zákonem č. 243/1997 Sb.,
nálezenem Ústavního soudu, vyhlášeným pod č. 30/1998 Sb.,
zákonem č. 77/2004 Sb.,
zákonem č. 413/2005 Sb.,
zákonem č. 77/2006 Sb.,
zákonem č. 312/2008 Sb.
zákonem č. 291/2009 Sb.
zákonem č. 308/2011 Sb.
■ a zákonem č. **359/2012 Sb.**

ZÁKON NA OCHRANU ZVÍŘAT PROTI TÝRÁNÍ

„Zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení, a zasluhují si proto pozornost, péči a ochranu ze strany člověka“.

ČÁST PRVNÍ

Obecná ustanovení

§ 1

Účel zákona

(1) Účelem zákona je chránit zvířata

**(2) Tento zákon zpracovává příslušné předpisy EU
a upravuje v návaznosti na přímo použitelné předpisy EU**

§ 2

(1) Zakazuje se týrání zvířat.

(2) Zakazují se všechny formy propagace týrání zvířat.

§ 3

Pro účely tohoto zákona se rozumí

a) **zvířetem** každý **živý obratlovec**, kromě člověka, nikoliv však plod nebo embryo,

j) **pokusným zvířetem** **živý obratlovec**, s výjimkou člověka, včetně samostatně se živících **larválních forem a plodů savců od poslední třetiny jejich běžného vývoje**, který je nebo má být použit k pokusům;...

Za pokusné zvíře se považují také **živí hlavonožci**,

k) **chovatelem** každá právnická nebo fyzická osoba, která **drží** nebo **chová zvíře** nebo zvířata, trvale nebo dočasně, **přemísťuje** zvíře, nebo **obchoduje** se zvířaty, **provozuje** jatky, útulky, záchranné stanice, hotely a penziony pro zvířata nebo zoologické zahrady, **provádí pokusy na zvířeti** nebo **zvířatech** anebo **pořádá jejich veřejná vystoupení**,

§ 3

Pro účely tohoto zákona se rozumí

t) **pokusem** jakékoli invazivní či neinvazivní použití zvířete pro pokusné nebo jiné vědecké účely se známým nebo neznámým výsledkem nebo pro vzdělávací účely, které **může zvířeti způsobit bolest, utrpení, strach nebo trvalé poškození nejméně o intenzitě odpovídající vpichu jehly** podle běžné veterinární praxe.

Pokusem se rozumí rovněž jakýkoli způsob jednání, který má nebo může vést k tomu, že se zvíře narodí nebo vylíhne nebo že vznikne a je zachována **geneticky modifikovaná linie** zvířete v takovém stavu;

■ usmrcení zvířete pouze pro využití jeho orgánů nebo tkání se za pokus nepovažuje,

u) **projektem pokusů** pracovní program s definovaným vědeckým cílem, jehož součástí je jeden nebo více pokusů

§ 4

(1) Za týrání se považuje podle tohoto zákona,

a) – w)

b) nutit zvíře k výkonům, které neodpovídají jeho fyzickému stavu a biologickým schopnostem a prokazatelně překračují jeho síly,

k) **chovat zvířata v nevhodných podmínkách** nebo tak, aby si sama nebo vzájemně způsobovala utrpení,

o) **usmrtit zvíře způsobem působícím nepřiměřenou bolest nebo utrpení,**

§ 5

(1) **Nikdo nesmí bez důvodu usmrtit zvíře.**

(2) **Důvodem k usmrcení je:**

a) využití produktů hospodářského zvířete

b) slabost, nevyléčitelná nemoc, těžké poranění, genetická nebo vrozená vada, celkové vyčerpání nebo stáří zvířete, jsou-li pro další přežívání spojeny s trvalým utrpením,

c) bezprostřední ohrožení člověka zvířetem,

f) **ukončení pokusu na pokusném zvířeti**, není-li v projektu pokusů stanoveno jinak,

(3) **Utracení** smí provádět pouze **veterinární lékař** nebo **zletilá osoba**, tato však pouze **pod odborným dohledem veterinárního lékaře**.

(4) Osoby provádějící usmrcení zvířete jsou povinny přesvědčit se, že zvíře je podle prokazatelných příznaků mrtvé; **v rámci schváleného projektu pokusů smí utracení provádět také osoba odborně způsobilá** k navrhování pokusů nebo projektů pokusů nebo **osoba odborně způsobilá** k provádění pokusů na pokusných zvířatech, péči o pokusná zvířata a usmrcování pokusných zvířat.

ČÁST DRUHÁ

Ochrana zvířat při usmrcování, použití znecitlivění a ochrana zvířat při veřejných vystoupeních

§ 5a

Odborná způsobilost na úseku ochrany zvířat při porážení

§ 5b

Porážení nebo utrácení nemocných, vyčerpaných nebo zraněných zvířat

§ 5c

Usmrcování kožešinových zvířat a hlodavců

§ 5f

Porážení zvířat pro potřeby církví a náboženských společností, jejichž náboženské obřady stanoví zvláštní metody porážky zvířat

....

ČÁST TŘETÍ

Ochrana zvířat při přepravě

§ 8c

Obecné podmínky pro přepravu zvířat

- 1) Nikdo nesmí provádět ani nařídít přepravu zvířat způsobem, který jim může přivodit zranění nebo zbytečné utrpení.

ČÁST ČTVRTÁ

**Ochrana hospodářských zvířat, zvířat v zájmových chovech
a volně žijících zvířat**

ČÁST PÁTÁ

Ochrana pokusných zvířat

§ 15

(1) Ustanovení tohoto zákona, která upravují ochranu pokusných zvířat, se použijí v případech,

a) kdy jsou pokusná zvířata používána nebo mají být použita k pokusům nebo jsou specificky chována tak, aby mohly být jejich orgány použity pro vědecké účely,

(2) Odstranění bolesti, utrpení, strachu nebo trvalého poškození pokusných zvířat pomocí úspěšného použití anestetik, analgetik nebo jiných metod nevylučuje z oblasti působnosti tohoto zákona použití pokusných zvířat při pokusech.

§ 15a

Oprávnění k chovu, k dodávce a k používání pokusných zvířat

(1) **Chovat**, dodávat nebo používat pokusná zvířata smí jen osoba, které bylo k těmto činnostem **uděleno oprávnění**.

(2) **Pokusy** mohou být prováděny pouze ve **schválených zařízeních** uživatele pokusných zvířat. Ministerstvo může udělit výjimku z požadavku uvedeného ve větě první, pokud uživatel pokusných zvířat prokáže, že je to vědecky odůvodněno.

(3) Osoba, která je držitelem **oprávnění k dodávce** pokusných zvířat, smí dodávat pokusná zvířata osobě, která je držitelem **oprávnění k používání** pokusných zvířat, pouze z chovného zařízení osoby, která je držitelem **oprávnění k chovu** pokusných zvířat.

(4) **Zařízení určená k chovu a dodávce** pokusných zvířat **musí být oddělena od zařízení určených k používání pokusných zvířat**, to **neplatí** v případě chovu, dodávky a využití **ryb** a pokusů, při nichž je prováděn u pokusných zvířat **pouze odběr krve**.

§ 15b

Rozhodnutí o udělení oprávnění k chovu pokusných zvířat, oprávnění k dodávce pokusných zvířat a oprávnění k používání pokusných zvířat

(1) Oprávnění k **chovu pokusných zvířat, k dodávce pokusných zvířat nebo k používání** pokusných zvířat uděluje **ministerstvo (zemědělství)** na základě žádosti podané na předepsaném formuláři, jehož vzor stanoví ministerstvo prováděcím právním předpisem.

(3) Rozhodnutí o udělení oprávnění podle odstavce 1 vydává ministerstvo na dobu určitou. V případě **prvního** udělení oprávnění se oprávnění vydává **na dobu 3 let**, při každém dalším udělení oprávnění se oprávnění vydává **na dobu 5 let**; ...

§ 15d

Kurzy odborné přípravy k získání kvalifikace a odborné způsobilosti na úseku pokusných zvířat

(1) Každý chovatel pokusných zvířat, dodavatel pokusných zvířat a uživatel pokusných zvířat je povinen

a) mít v daném zařízení nebo na daném místě dostatečný počet zaměstnanců, aby byla zajištěna řádná péče o pokusná zvířata,

b) zabezpečit, aby péči o pokusná zvířata vykonávaly osoby odborně způsobilé k provádění pokusů na pokusných zvířatech,

(2) Osoba, která bude navrhovat pokusy a projekty pokusů, provádět pokusy na pokusných zvířatech, pečovat o pokusná zvířata nebo usmrcovat pokusná zvířata, musí před prováděním těchto úkonů absolvovat náležité vzdělávání a odbornou přípravu

a) navrhování pokusů a projektů pokusů,

b) provádění pokusů na pokusných zvířatech,

c) péči o pokusná zvířata, nebo

d) usmrcování pokusných zvířat.

■

(3) **Navrhování pokusy a projekty pokusů**, mohou provádět pouze **lékaři, veterinární lékaři a osoby s jiným vysokoškolským vzděláním v oblasti biologických oborů**, pokud se během studia nebo postgraduálního studia prokazatelně seznámili s metodami chovu a práce na pokusných zvířatech, s jejich ochranou a s vyhledáváním a používáním alternativních metod a kteří absolvovali kurz odborné přípravy a **získali osvědčení o odborné způsobilosti k navrhování pokusů a projektů pokusů**. Na základě tohoto osvědčení mohou tyto osoby **provádět také pokusy na pokusných zvířatech, péči o pokusná zvířata a usmrcování pokusných zvířat**. **Osvědčení** o odborné způsobilosti k navrhování pokusů a projektů pokusů vydává ministerstvo, a to **na dobu 7 let**.

■

(4) **Provádět úkony** uvedené v odstavci 2 písm. b), c) nebo d) mohou pouze osoby, které **absolvovaly kurz odborné přípravy a získaly osvědčení o odborné způsobilosti k provádění pokusů na pokusných zvířatech, péči o pokusná zvířata a usmrcování pokusných zvířat**. Toto osvědčení vydává ministerstvo, a to **na dobu 7 let**.

(5) **Nad osobami**, které provádějí úkony uvedené v odstavci 2 písm. b), c) nebo d), musí chovatel pokusných zvířat, dodavatel pokusných zvířat a **uživatel pokusných zvířat při plnění jejich úkolů zajistit dohled**, dokud neprokáží požadovanou kvalifikaci. Osoba, která ke dni vzniku **pracovního** nebo **obdobného** poměru **není držitelem osvědčení** o odborné způsobilosti, **musí zkoušku odborné způsobilosti složit do 6 měsíců** ode dne vzniku pracovního nebo obdobného poměru.

§ 15e

Kurzy odborné přípravy k prodloužení doby platnosti osvědčení o odborné způsobilosti na úseku pokusných zvířat

(1) Osoby, které získaly osvědčení o odborné způsobilosti k **navrhování pokusů a projektů pokusů**, nebo kterým byla prodloužena doba platnosti tohoto osvědčení podle tohoto ustanovení, a které chtějí nadále provádět úkony uvedené v § 15d odst. 2, musí před uplynutím doby platnosti uvedeného osvědčení, nejdříve však **1 rok před uplynutím** doby jeho platnosti, absolvovat kurz odborné přípravy k prodloužení doby platnosti osvědčení o způsobilosti k navrhování pokusů a projektů pokusů. Osvědčení o prodloužení doby platnosti osvědčení o odborné způsobilosti k navrhování pokusů a projektů pokusů vydává ministerstvo, a to na dobu **7 let**.

(2) Osoby, které získaly osvědčení o odborné způsobilosti k **provádění pokusů na pokusných zvířatech, péči o pokusná zvířata a usmrcování pokusných zvířat** nebo kterým byla prodloužena doba platnosti tohoto osvědčení podle tohoto ustanovení, a které chtějí nadále provádět úkony uvedené v § 15d odst. 2 písm. b), c) nebo d), musí před uplynutím doby platnosti uvedeného osvědčení, nejdříve však **1 rok** před uplynutím doby jeho platnosti, absolvovat kurz odborné přípravy k prodloužení doby platnosti osvědčení o odborné způsobilosti k provádění pokusů na pokusných zvířatech, péči o pokusná zvířata a usmrcování pokusných zvířat. Osvědčení o prodloužení doby platnosti osvědčení o odborné způsobilosti k provádění pokusů na pokusných zvířatech, péči o pokusná zvířata a usmrcování pokusných zvířat vydává ministerstvo, a to na dobu **7 let**.

§ 15f

Specifické požadavky na pracovníky

(1) Každý chovatel pokusných zvířat, dodavatel pokusných zvířat a uživatel pokusných zvířat musí mít v daném místě **jednu či více osob, které zajišťují**

a) **dohled nad životními podmínkami** pokusných zvířat v daném zařízení a péči o ně,

(2) **Osoba odpovědná za péči o pokusná zvířata** je povinna vykonávat činnosti uvedené v odstavci 1.

3) Osoby, které odpovídají za celkové provedení projektu pokusů a za jeho soulad s rozhodnutím o schválení projektu pokusů (dále jen „**vedoucí projektu pokusů**“), musí zajistit, aby

a) **bolest, utrpení, strach nebo trvalé poškození**, které jsou pokusnému zvířeti v průběhu pokusu způsobovány, pokud nejsou nevyhnutelné, byly minimalizovány **na nejnižší možnou úroveň**,

b) projekty pokusů byly prováděny v souladu s rozhodnutím o schválení projektu pokusů, a aby v případě porušení požadavků byla přijata vhodná nápravná opatření,

c) **byl zpracován projekt pokusů** a předložen ke stanovisku odborné komisi pro zajišťování dobrých životních podmínek pokusných zvířat,

d) v případě schválení projektu pokusů to **bylo oznámeno krajské veterinární správě**,

e) **po zahájení pokusu byl veden protokol** a v něm potvrzovány úkony stanovené projektem pokusů,

f) byla umožněna osobě odpovědné za péči o pokusná zvířata, odborné komisi pro zajišťování dobrých životních podmínek pokusných zvířat a orgánům ochrany zvířat **kontrola plnění podmínek projektu pokusů**, včetně provádění zápisů o této kontrole do protokolu,

g) byla **zabezpečena péče** o pokusná zvířata při pokusu a kontrolována činnost dalších zaměstnanců související s pokusem, zejména ošetřovatelů, kteří se na ní podílejí,

h) byl pokus ukončen po dosažení cíle nebo nejpozději v termínu stanoveném projektem pokusů.

(5) Každý chovatel pokusných zvířat, dodavatel pokusných zvířat a uživatel pokusných zvířat musí určit veterinárního lékaře s odbornou způsobilostí v oblasti zdravotní problematiky pokusných zvířat (dále jen „**určený veterinární lékař**“), **nebo kvalifikovaného odborníka, který je pověřen poskytováním poradenství ohledně dobrých životních podmínek pokusných zvířat a zacházení s nimi.**

Za patřičně kvalifikovaného odborníka podle věty první se považuje lékař nebo osoba s jiným vysokoškolským vzděláním v oblasti biologických oborů, pokud se během studia nebo postgraduálního studia prokazatelně seznámila s metodami chovu a práce na pokusných zvířatech, s jejich ochranou, s vyhledáváním a používáním alternativních metod.

§ 15g

Odborná komise pro zajištění dobrých životních podmínek pokusných zvířat

(1) Každý chovatel pokusných zvířat, dodavatel pokusných zvířat a uživatel pokusných zvířat je povinen pro své zařízení zřídit odbornou komisi pro zajištění dobrých životních podmínek pokusných zvířat (dále jen „**odborná komise**“) a zajistit podmínky pro řádné plnění úkolů komise stanovené jí tímto zákonem.

(3) Členy odborné komise musí být všechny osoby odpovědné za péči o pokusná zvířata a v případě uživatele pokusných zvířat i vědecký pracovník, který je lékařem, veterinárním lékařem nebo osobou s odpovídajícím vzděláním podle § 15d odst. 3.

(4) **Odborná komise plní tyto úkoly:**

- a) osobám, které zacházejí s pokusnými zvířaty, **poskytuje poradenství** týkající se **dobrých životních podmínek** pokusných zvířat v souvislosti se získáváním a umístováním pokusných zvířat, péčí o ně a jejich používáním, a kontroluje jejich činnost,
- b) poskytuje osobám uvedeným v písmeni a) poradenství k uplatňování požadavku nahrazení a omezení používání pokusných zvířat a šetrného zacházení s nimi a informuje je o technickém a vědeckém pokroku při uplatňování tohoto požadavku,
- c) **zavádí, kontroluje a přezkoumává vnitřní provozní postupy**, pokud jde o monitorování, podávání zpráv a návazné kroky týkající se dobrých životních podmínek pokusných zvířat, která jsou v zařízení umístěna nebo používána,
- d) **sleduje a kontroluje průběh a výsledky projektů pokusů** a přitom zohledňuje jejich dopad na používaná pokusná zvířata, určuje prvky, které dále přispívají k nahrazení a omezení používání pokusných zvířat a šetrnému zacházení s nimi, a poskytuje v těchto věcech poradenství,
- e) poskytuje poradenství o režimech pro umístění pokusných zvířat do zájmového chovu včetně odpovídající socializace pokusných zvířat, která mají být do zájmového chovu umístěna,
- f) projednává a předkládá odpovědnému pracovníkovi zařízení návrhy provozního řádu, technologických postupů a návrhy na opatření k ochraně pokusných zvířat a
- g) **kontroluje stanovenou evidenci pokusných zvířat** podle odstavce 5 písm. d) bodu 4.

(5) Odborná komise v zařízení provozovaném uživatelem pokusných zvířat plní dále tyto úkoly:

a) **projednává a vyjadřuje se k předloženému projektu pokusů** písemným stanoviskem s odůvodněním, které postoupí státnímu orgánu příslušnému ke schvalování projektů pokusů a současně o tomto písemně vyrozumí předkladatele; nemá-li projekt pokusů veškeré náležitosti, vrátí jej předkladateli k doplnění, přitom je povinna ověřit všechny náležitosti projektu pokusů,

b) **na základě rozhodnutí o schválení projektu pokusů vydaného státním orgánem** příslušným ke schvalování projektů pokusů **vydává vedoucímu projektu pokusů souhlas** k zahájení projektu pokusů; zahájit projekt pokusů je možné až po vydání tohoto souhlasu

c) **kontroluje, zda jsou o pokusech vedeny protokoly a jsou v nich zaznamenávány údaje stanovené příslušným projektem pokusů,**

d) **zpracovává a odevzdává** státnímu orgánu příslušnému ke schvalování projektů pokusů nejpozději do 31. ledna roku následujícího souhrnnou **zprávu o činnosti za kalendářní rok včetně statistických tabulek**, jejichž vzor stanoví ministerstvo prováděcím právním předpisem,

§ 16

Schvalování projektů pokusů

Nikdo nesmí provést nebo nařídít provedení projektu pokusů nebo pokusu bez jeho předchozího schválení státním orgánem příslušným ke schvalování projektů pokusů. Pokusy smí uživatel pokusných zvířat provádět výhradně v rámci určitého schváleného projektu pokusů. Projekt pokusů musí být prováděn v souladu s rozhodnutím o schválení projektu pokusů.

§ 16a

Žádost o schválení projektu pokusů

(1) Uživatel pokusných zvířat musí podat státnímu orgánu příslušnému ke schvalování projektů pokusů žádost o schválení projektu pokusů na předepsaném formuláři, jehož vzor stanoví ministerstvo prováděcím právním předpisem.

Žádost obsahuje kromě obecných náležitostí stanovených správním řádem také

- a) **adresu místa**, kde hodlá vykonávat uživatel pokusných zvířat svoji činnost, včetně přesného umístění, názvu, případně jiného označení jednotlivých prostor, kde má být činnost prováděna; pokud má být na základě žádosti v rozhodnutí stanoveno, že je možno využívat pokusná zvířata i mimo zařízení, uvede žadatel v žádosti specifikaci místa, kde bude činnost prováděna, zejména zda bude činnost prováděna ve volné přírodě a na jakém území,
- b) číslo jednacích a spisovou značku rozhodnutí o udělení oprávnění k používání pokusných zvířat a dobu jeho platnosti,
- c) **název projektu pokusů, úkolu studie, případně označení grantu,**
- d) **následující informace :**

1. význam a zdůvodnění používání pokusných zvířat, včetně jejich původu, odhadovaného počtu, druhů a stadií vývoje; význam a zdůvodnění pokusů,
2. uplatnění metod v zájmu nahrazení a omezení používání pokusných zvířat a šetrného zacházení s nimi,
3. plánované použití anestezie, analgezie nebo jiných metod tlumících bolest,
4. případné omezení a zmírnění všech forem utrpení pokusných zvířat od narození po smrt a zabránění tomuto utrpení,
5. používání hledisek humánního zacházení s pokusnými zvířaty,
6. pokusné nebo pozorovací strategie a statistický plán pro minimalizaci počtu pokusných zvířat, jejich bolesti, utrpení a strachu a případného dopadu na životní prostředí,
7. opětovné použití pokusných zvířat a jeho kumulativní dopad na daná pokusná zvířata,
8. navrhované klasifikace závažnosti pokusů,
9. zabránění případnému neodůvodněnému opakování pokusů,
10. podmínky umístění a chovu pokusných zvířat a péče o ně,
11. metody usmrcování pokusných zvířat,
12. seznam osob, které se na projektu pokusů podílejí, a čísla jejich osvědčení podle § 15d odst. 3 a 4 nebo § 15e,

- e) **návrh projektu pokusů, včetně písemného stanoviska odborné komise** podle § 15g k předloženému projektu pokusů,
- f) **netechnické shrnutí projektu pokusů,**
- g) **veterinární podmínky pro provádění pokusů na pokusných zvířatech** stanovené krajskou veterinární správou v případech uvedených v jiném právním předpise2),
- h) v případě použití jedinců druhů volně žijících zvířat vyjádření místně příslušného orgánu ochrany přírody.

(2) **Netechnické shrnutí projektu pokusů je anonymní** a neobsahuje jména ani adresy uživatele pokusných zvířat ani jeho zaměstnanců. S výhradou ochrany duševního vlastnictví a důvěrných informací obsahuje netechnické shrnutí projektu pokusů tyto údaje:

- a) informace o cílech projektu pokusů, včetně předpokládané újmy a předpokládaného přínosu, a počtu a druhů pokusných zvířat, která mají být použita,
- b) prokázání toho, že byl dodržen požadavek nahrazení a omezení používání pokusných zvířat a šetrného zacházení s nimi.

(3) Státní orgán příslušný ke schvalování projektů pokusů **netechnická shrnutí** schválených projektů pokusů a veškeré jejich aktualizace **zveřejňuje**, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup, nejpozději do 30 dnů ode dne právní moci rozhodnutí o schválení projektu pokusů.

§ 16c

Zpětné posouzení

(2) Státní orgán příslušný ke schvalování projektů pokusů **posuzuje zpětně všechny projekty pokusů**, při nichž jsou použiti **subhumánní primáti**, a projekty pokusů, jejichž součástí jsou pokusy označené **jako závažné**

(3) **Povinnost zpětného posouzení se nevztahuje** na projekty pokusů zahrnující pouze pokusy klasifikované jako **mírné** nebo jako pokusy, při nichž pokusné zvíře nenabude vědomí.

§ 16d

Rozhodnutí o schválení projektu pokusů a lhůty pro jeho vydání

(5) Státní orgán příslušný ke schvalování projektů pokusů musí vydat rozhodnutí o schválení projektu pokusů **do 40 pracovních dnů** po přijetí úplné a správně vyplněné žádosti. Tato lhůta zahrnuje i hodnocení projektu pokusů. Pokud je to odůvodněno složitostí projektu pokusů nebo jeho víceoborovou povahou, může státní orgán příslušný ke schvalování projektů pokusů lhůtu uvedenou ve větě první jednou **prodloužit o dobu nepřesahující 15 pracovních dnů**. Prodloužení lhůty musí být odůvodněno a žadatel musí být o této skutečnosti informován před uplynutím lhůty uvedené ve větě první.

§ 17

Požadavky na zařízení, prostory a vybavení

(2) Řešení, konstrukce a způsob fungování prostor a vybavení, které jsou uvedeny v odstavci 1 písm. a), musí zajišťovat, aby byly pokusy prováděny co nejúčelněji s cílem dosáhnout spolehlivých výsledků za použití co nejnižšího počtu pokusných zvířat, jimž se musí způsobit co nejméně bolesti, utrpení, strachu nebo trvalého poškození.

§ 17a

Podmínky péče o pokusná zvířata

(1) Pokud jde o péči a umístění pokusných zvířat, je **chovatel** pokusných zvířat, dodavatel pokusných zvířat a uživatel pokusných zvířat **povinen zajistit**, aby

- a) všem pokusným zvířatům bylo zajištěno **umístění, životní prostředí, krmivo, voda a péče**, které odpovídají jejich zdravotnímu stavu a dobrým životním podmínkám,
- b) **veškerá omezení, která pokusnému zvířeti brání v uspokojování fyziologických a etologických potřeb**, byla udržována na minimu,
- c) podmínky prostředí, v němž jsou pokusná zvířata chována, držena nebo používána, byly **denně kontrolovány**,
- d) byla přijata **opatření, která zajistí co nejrychlejší odstranění jakýchkoli zjištěných nedostatků** nebo jiné než nezbytné bolesti, utrpení, strachu nebo trvalého poškození, a
- e) pokusná zvířata byla **přepravována za vhodných podmínek** a v kontejnerech označených symbolem upozorňujícím na přepravu pokusných zvířat; tato skutečnost musí být vyznačena v průvodní dokumentaci.

(2) **Chovatel pokusných zvířat**, dodavatel pokusných zvířat a uživatel pokusných zvířat je **dále povinen**,

b) zabezpečit, aby osoby, které do prostor pro zvířata vstupují, používaly technologickým postupem stanovený **pracovní oděv, obuv a další ochranné pomůcky**,

c) stanovit a zabezpečit dodržování **zákazu kouření** v prostorách pro zvířata a minimalizovat působení dráždivých podnětů, zejména pachů a toxických plynů a ozdobných předmětů u osob manipulujících se zvířaty,

d) zabezpečit **dezinfekci, dezinsekcii, deratizaci** a při pokusech s radioaktivními látkami též dezaktivaci, jakož i úklid a čištění prostor, technologického vybavení, nástrojů, nářadí, pracovních pomůcek, přepravních prostředků a osobních ochranných prostředků osob podle technologického postupu tak, aby přitom byly minimalizovány pro zvířata dráždivé podněty, vést o tom evidenci a uchovávat ji po dobu 3 let,

e) zřídit **samostatné prostory a stanovit technologický postup pro skladování a úpravu tekutin a krmiv, podestýlky a pomůcek**,

f) zřídit a vybavit **prostory** a stanovit technologický postup pro **neškodné ukládání a likvidaci používaných biologických materiálů, pomůcek**

§ 17b

Ohrožené druhy zvířat

§ 17c

Subhumánní primáti

§ 17d

Zvířata odchycená ve volné přírodě

§ 17e

Opuštěná a toulavá zvířata domestikovaných druhů

... se k pokusům nesmějí používat (výjimky).

§ 17f

Zvířata chovaná pro použití k pokusům

(1) Myši laboratorní (*Mus musculus*), potkani laboratorní (*Rattus norvegicus*), morčata domácí (*Cavia porcellus*), křečci zlatí (*Mesocricetus auratus*), křečci čínští (*Cricetulus griseus*), pískomilové mongolští (*Meriones unguiculatus*), králíci domácí (*Oryctolagus cuniculus*), psi domácí (*Canis familiaris*), kočky domácí (*Felis catus*), subhumánní primáti, drápatky vodní a tropické (*Xenopus laevis* a *tropicalis*), skokani hnědí a levhartí (*Rana temporaria* a *pipiens*) nebo danio pruhované (*Danio rerio*) smějí být používáni k pokusům **pouze tehdy**, byli-li pro použití **k pokusům chováni**.

(2) Od 1. ledna 2013 kosman bělovousý (*Callithrix jacchus*) a 5 let po zveřejnění studie proveditelnosti, která bude obsahovat posouzení zdraví a dobrých životních podmínek zvířat 21), pokud tato studie nedoporučuje prodlouženou lhůtu, makak jávský (*Macaca fascicularis*), makak rhesus (*Macaca mulatta*) a **ostatní druhy subhumánních primátů mohou být používáni k pokusům, pouze pokud jsou potomky subhumánních primátů chovaných v zajetí** nebo pokud pocházejí ze **soběstačných populací**. Soběstačnou populací se rozumí populace, ve které jsou chována zvířata pocházející pouze z této populace nebo z jiných populací, ne však pocházející z volné přírody, a ve které jsou zvířata chována způsobem, který zajišťuje, že jsou **zvyklá na člověka**.

§ 18

Účely pokusů

(1) Pokusy lze provádět výhradně pro tyto účely:

a) **základní výzkum**,

b) **aplikovaný výzkum** s cílem

1. **zabránit a předejít onemocnění, špatnému zdravotnímu stavu nebo jiným anomáliím** nebo jejich následkům u lidí, zvířat nebo rostlin a diagnostikovat je nebo léčit,

2. **posoudit, zjistit, regulovat nebo upravit fyziologické předpoklady lidí**, zvířat nebo rostlin, nebo

3. **zlepšit životní podmínky a podmínky produkce zvířat chovaných k zemědělským účelům**,

e) výzkum zaměřený na **zachování druhů**,

f) **vyšší vzdělávání** nebo odborná příprava za účelem získání, udržení nebo zlepšení odborných znalostí,

g) **trestní řízení a jiné soudní řízení**.

§ 18a

Volba metod

(1) Uživatel pokusných zvířat **nesmí pokus provádět** a státní orgán příslušný ke schvalování projektů pokusů nesmí pokus schválit, **je-li pro dosažení žádaného výsledku dostupná jiná metoda** či zkušební strategie, která **nevyžaduje použití živého pokusného zvířete** a která je uznána podle předpisů Evropské unie.

(2) Při výběru mezi pokusy musí uživatel pokusných zvířat volit ty, které v co nejvyšší míře splňují tyto požadavky:

a) používají **nejnižší počet pokusných zvířat**,

b) používají **pokusná zvířata s nejnižší schopností cítit bolest**, utrpení nebo strach nebo utrpět trvalé poškození, nebo

c) **působí nejmenší bolest**, utrpení, strach nebo trvalé poškození,

a je u nich největší pravděpodobnost, že bude dosaženo uspokojivých výsledků.

§ 18b

Znecitlivění

(1) **Uživatel pokusných zvířat musí** v případě, že je to z hlediska účelu pokusu možné, provádět pokusy za použití prostředků pro **celkové nebo místní znecitlivění**. Ke znecitlivění musí použít prostředky snižující bolest či jinou vhodnou metodu zajišťující co největší omezení bolesti, utrpení a strachu. Znecitlivění **musí být provedeno** vždy při pokusech, při nichž dochází k **vážným zraněním pokusného zvířete**, která mu mohou způsobit značnou bolest.

§ 18c

Klasifikace závažnosti pokusů (kritéria přiřazování: prováděcí předpis)

- (1) Závažnost pokusu se určuje podle míry bolesti, utrpení, strachu nebo trvalého poškození, které jednotlivé pokusné zvíře v průběhu pokusu pravděpodobně pocítí.
- (2) Každý pokus musí být za použití kritérií přiřazování uvedených v prováděcím právním předpise klasifikován podle kategorie závažnosti jako
- a) pokus, při němž již pokusné zvíře nenabude vědomí, kterým se rozumí pokus, který se provádí v celkové anestézii,
 - b) mírný, kterým se rozumí pokus prováděný na pokusných zvířatech, v jehož důsledku pokusná zvířata pravděpodobně pocítí krátkodobou mírnou bolest, utrpení či strach, jakož i pokus, který výrazně nezhoršuje celkový stav pokusných zvířat,
 - c) střední, kterým se rozumí pokus prováděný na pokusných zvířatech, v jehož důsledku pokusná zvířata pravděpodobně pocítí krátkodobou středně intenzivní bolest, utrpení či strach, nebo dlouhodobou mírnou bolest, utrpení či strach, jakož i pokus, který pravděpodobně způsobí středně závažné zhoršení dobrých životních podmínek nebo celkového stavu pokusných zvířat, nebo
 - d) závažný, kterým se rozumí pokus prováděný na pokusných zvířatech, v jehož důsledku pokusná zvířata pravděpodobně pocítí značnou bolest, utrpení či strach, nebo dlouhodobou středně intenzivní bolest, utrpení či strach, jakož i pokus, který pravděpodobně způsobí značné zhoršení celkového stavu pokusných zvířat.

§ 18d

Opětovné použití pokusných zvířat

(1) Pokusné zvíře již použité k jednomu či více pokusům smí uživatel pokusných zvířat opětovně použít k novému pokusu, k němuž by bylo možné použít pokusné zvíře dosud k žádnému pokusu nepoužité, pouze pokud jsou splněny tyto **podmínky**:

- a) skutečná **závažnost předchozího pokusu byla mírná nebo střední**,
- b) je prokázáno, že pokusné **zvíře je v dobrém zdravotním stavu** a má znovu v plné míře dobré životní podmínky,
- c) **další pokus je klasifikován jako mírný, střední nebo jako pokus, při němž již pokusné zvíře nenabude vědomí**, a
- d) je to **v souladu s doporučením veterinárního lékaře** s ohledem na způsob předchozího použití pokusného zvířete.

§ 18e

Konec pokusu

- (2) Na konci pokusu rozhodne veterinární lékař nebo osoba odborně způsobilá k navrhování pokusů nebo projektů pokusů, zda bude pokusné zvíře ponecháno **naživu**. Pokusné zvíře bude usmrceno, pokud je pravděpodobné, že bude nadále trpět střední nebo značnou bolestí, utrpením, strachem nebo trvalým poškozením.
- (3) Má-li být pokusné zvíře ponecháno naživu, musí mu uživatel pokusných zvířat poskytnout péči a umístění přiměřené jeho zdravotnímu stavu.
- (4) Při výskytu nákazy s klinickými projevy onemocnění, případně úhynů, a při laboratorním průkazu nákazy přenosné ze zvířat na jiná zvířata nebo na člověka se pokus ukončí, pokud sledování uvedených projevů není stanoveno projektem pokusů.

§ 18f

Vypuštění pokusných zvířat do volné přírody a umístění pokusných zvířat do chovu

(1) Pokusná zvířata, která byla nebo měla být použita k pokusům, mohou být umístěna do zájmového chovu nebo vrácena do vhodného přírodního stanoviště či chovu odpovídajícího danému druhu pokusných zvířat, pokud

- a) to umožňuje zdravotní stav pokusného zvířete,
- b) není ohroženo veřejné zdraví, zdraví zvířat ani životní prostředí,
- c) byla přijata vhodná opatření, na základě kterých budou pokusnému zvířeti zajištěny dobré životní podmínky, a
- d) pokud to není v rozporu s právními předpisy upravujícími ochranu přírody a krajiny a obchodování s ohroženými druhy a myslivosti nebo rybářství.

(2) Chovatelé pokusných zvířat, dodavatelé pokusných zvířat a uživatelé pokusných zvířat, od nichž mají být pokusná zvířata umístěna do zájmového chovu, musí uplatňovat režim pro umístění zvířat do zájmového chovu, který zajišťuje socializaci těchto zvířat. Pokud to je vhodné, musí osoby uvedené ve větě první zavést v případě zvířat žijících ve volné přírodě program rehabilitace před jejich navrácením do jejich přírodních stanovišť.

§ 18g

Metody usmrcování pokusných zvířat

- (1) Chovatel pokusných zvířat, dodavatel pokusných zvířat a uživatel pokusných zvířat je povinen zajistit, aby pokusná zvířata byla při usmrcování **vystavena co nejmenší míře bolesti, utrpení a strachu.**
- (2) Chovatel pokusných zvířat, dodavatel pokusných zvířat a uživatel pokusných zvířat je povinen zajistit, **aby usmrcování pokusných zvířat prováděla v jeho zařízení osoba odborně způsobilá** k navrhování pokusů nebo projektů pokusů nebo osoba odborně způsobilá k provádění pokusů na pokusných zvířatech, péči o pokusná zvířata a usmrcování pokusných zvířat. **V případě terénní studie však může osoba uvedená ve větě první pokusné zvíře usmrtit mimo zařízení.**

§ 18g

Metody usmrcování pokusných zvířat

(3) Při usmrcování pokusných zvířat použijí osoby uvedené v odstavci 2 následující metody:

- a) předávkování anestetikem,
- b) upoutaný projektil,
- c) oxid uhličitý,
- d) zlomení vazy,
- e) tupý úder do hlavy,
- f) oddělení hlavy od trupu,
- g) omráčení elektrickým proudem,
- h) inertní plyny (Ar, N₂), nebo
- i) zastřelení volným projektilem odpovídající střelnou zbraní a střelivem.

(5) Usmrcení pokusných zvířat musí být dokončeno jedním z těchto způsobů:

- a) potvrzením trvalého zastavení oběhu,
- b) destrukcí mozku,
- c) zlomením vazy,
- d) vykrvením, nebo
- e) potvrzením nástupu posmrtné ztuhlosti.

ČÁST ŠESTÁ

ORGÁNY OCHRANY ZVÍŘAT

§ 19

(1) Orgány ochrany zvířat jsou

- a) ministerstvo,
- b) Státní veterinární správa,
- c) státní orgány příslušné ke schvalování projektů pokusů,
- d) Ministerstvo vnitra a Ministerstvo obrany v rámci své působnosti,
- e) obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

§ 23

Státní orgány příslušné ke schvalování projektů pokusů

(1) Státním orgánem příslušným ke schvalování projektů pokusů je **ústřední orgán státní správy věcně příslušný podle předmětu činnosti uživatele pokusných zvířat** podle zákona o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, není-li dále stanoveno jinak.

(2) Jedná-li se

a) o pokusy na volně žijících zvířatech, je státním orgánem příslušným ke schvalování projektů pokusů Ministerstvo životního prostředí, s výjimkou použití pokusných zvířat v kurzech na úseku ochrany zvířat proti týrání,

b) o použití pokusných zvířat v kurzech na úseku ochrany zvířat proti týrání, je státním orgánem příslušným ke schvalování projektů pokusů ministerstvo,

c) **o pokusy prováděné veřejnou výzkumnou institucí Akademie věd České republiky, je státním orgánem příslušným ke schvalování projektů pokusů Akademie věd České republiky.**

§ 27

Přestupky

(1) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že

a) propaguje týrání zvířat

b) týrá zvíře nebo utýrá zvíře

d) usmrtí zvíře, aniž by byl naplněn důvod uvedený v § 5 odst. 2

e) usmrtí zvíře veterinárními prostředky, ačkoliv není osobou povolanou

f) vyrobí, doveze nebo prodá čelist'ovou nebo lepicí past

j) provede pokus nebo projekt pokusů bez osvědčení o odborné způsobilosti k navrhování pokusů a projektů pokusů

k) provede pokus na pokusném zvířeti, pečuje o pokusné zvíře nebo usmrtí pokusné zvíře, bez osvědčení

l) provede nebo přikáže provést projekt pokusů nebo pokus bez předchozího schválení státním orgánem

n) usmrtí pokusné zvíře v rozporu s požadavky stanovenými

(7) Fyzická osoba se jako osoba odpovědná za péči o pokusná zvířata dopustí přestupku tím, že nesplní povinnost podle § 15f odst. 2.

(8) **Vedoucí projektu pokusů** se dopustí přestupku tím, že nesplní povinnost podle § 15f odst. 3.

12) Za přeštupek lze uložit pokutu

a) do **500 000** Kč, jde-li o přeštupek podle odstavce 1 písm. b), c), d), f), g), h), i), j), k), l), n) nebo r) anebo podle odstavce 2 písm. e),

b) do **200 000** Kč, jde-li o přeštupek podle odstavce 1 písm. a), e) nebo p), podle odstavce 2 písm. a) nebo b), podle odstavce 3 písm. g) až i), podle odstavce 5, podle odstavce 6 písm. a) až c), podle odstavce 7, odstavce 8 nebo 10,

c) do **50 000** Kč, jde-li o přeštupek podle odstavce 1 písm. m), o) nebo q), j), k) nebo l), podle odstavce 2 písm. c), d) nebo f), podle odstavce 3 písm. a) až f) nebo j), podle odstavce 4, 9 nebo 11.

ČÁST OSMÁ ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Přechodná ustanovení

5. **Osvědčení o odborné způsobilosti** k řízení, provádění a kontrole pokusů na zvířatech podle § 17 odst. 1 zákona vydaná podle dosavadních právních předpisů **pozbývají platnosti uplynutím 2 let** ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.
6. **Osvědčení o odborné způsobilosti pro laboranty, techniky a ošetřovatele** podle § 17 odst. 3 zákona vydaná podle dosavadních právních předpisů **pozbývají platnosti uplynutím 2 let** ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

TRESTNÍ ZÁKONÍK - zákon č. 40/2009 Sb. - 8. ledna 2009

HLAVA VIII TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTNÍMU PROSTŘEDÍ

§ 302

Týrání zvířat

(1) Kdo týrá zvíře

a) zvlášt' surovým nebo trýznivým způsobem, nebo

b) surovým nebo trýznivým způsobem veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném,

bude potrestán **odnětím svobody až na dvě léta**, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) **Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta** nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

a) byl-li za čin uvedený v odstavci 1 v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán, nebo

b) způsobí-li týranému zvířeti takovým činem trvalé následky na zdraví nebo smrt.

(3) **Odnětím svobody na jeden rok až pět let** bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na větším počtu zvířat.

TRESTNÍ ZÁKONÍK - zákon č. 40/2009 Sb. - 8. ledna 2009

HLAVA VIII TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTNÍMU PROSTŘEDÍ

§ 303

Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti

(1) Kdo z hrubé nedbalosti zanedbá potřebnou péči o zvíře, které vlastní nebo o něž je povinen se z jiného důvodu starat, a způsobí mu tím trvalé následky na zdraví nebo smrt, bude potrestán **odnětím svobody až na šest měsíců**, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) **Odnětím svobody až na dvě léta** bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt nebo trvalé následky na zdraví většímu počtu zvířat.

Sbírka zákonů ČR

Předpis č. 419/2012 Sb.

Vyhláška o ochraně pokusných zvířat

ze dne 22. listopadu 2012

§ 2

Vzor formuláře žádosti o udělení oprávnění k používání pokusných zvířat a vzor formuláře žádosti o udělení oprávnění k chovu pokusných zvířat nebo k dodávce pokusných zvířat

§ 3

Seznam údajů předkládaných posuzovatelům a obsah písemného posudku

§ 4

Vzory statistických tabulek, pokyny pro jejich vyplnění a další údaje, které musí obsahovat souhrnná zpráva o činnosti zařízení

§ 5

Vzor formuláře žádosti o schválení projektu pokusů a vzor formuláře návrhu projektu pokusů

§ 6

Požadavky na prostory a vybavení zařízení, požadavky na prostředí a jeho kontrolu a další požadavky na zařízení, prostory a vybavení

§ 7

Požadavky týkající se péče a umístění pokusných zvířat

§ 8

Kritéria přiřazování pokusů do jednotlivých kategorií závažnosti, faktory a příklady různých pokusů zařazených do jednotlivých kategorií závažnosti na základě faktorů

§ 9

Metody usmrcování jednotlivých druhů pokusných zvířat

§ 10

Počet pokusných zvířat při jejich přepravě v kontejneru